

60. [in Ukrainian].

17. Pro zakhody protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlozhyvanniu nymy. (1995, February 15). [On measures to combat illicit trafficking in and abuse of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors]. *Zakon Ukrainy № 62/95-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. №10. 62.* [in Ukrainian].

18. Pro vnesennia zmin i dopovnen do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zviazku z pryiniattiam Zakonu Ukrainy «Pro obih v Ukraini narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, yikh analohiv i prekursoriv» ta Zakonu Ukrainy «Pro zakhody protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlozhyvanniu nymy». (1995, February 15). [On amendments and additions to certain legislative acts of Ukraine in connection with the adoption of the Law of Ukraine “On the circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors in Ukraine” and the Law of Ukraine “On measures to combat the illicit circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors and their abuse”]. *Zakon Ukrainy №64/95-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. №10. 64.* [in Ukrainian].

19. Pro likarski zasoby. (1996, April 4). [On medicines]. *Zakon Ukrainy № 123/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. №22. 86.* [in Ukrainian].

20. Pro litsenzuvannia pevnykh vydiv hospodarskoi diialnosti. (2015, March 2). [On licensing certain types of economic activities]. *Zakon Ukrainy №222-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. №23. 158.* [in Ukrainian].

21. Pro skhvalennia Stratehii derzhavnoi polityky shchodo narkotyktiv na period do 2020 roku. (2013, August 28). [On the approval of the State Drug Policy Strategy for the period until 2020]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy №735-r. Retrieved from:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2013-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

22. Proiekt rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Stratehii derzhavnoi polityky shchodo narkotyktiv na period do 2030 roku». (2021, May 18). [Draft resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy of State Drug Policy for the period until 2030"]. Retrieved from: <https://cutt.ly/SU2qwXR> [in Ukrainian].

23. Predmestnikov, O.H., Pavkovych, S.M. (2018). Heneza rozvytku mizhnarodnoho zakonodavstva shchodo zabezpechennia protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv. [The genesis of the development of international legislation to combat illicit drug trafficking]. *Yurydychnyi biuletten. Vypusk 7. Ch.2. 122-133.* [in Ukrainian].

24. Rudavka, S.I. (2018). Sotsialno-ekonomichni problemy narkomanii v Ukraini ta yii vplyv na zdorovia liudyny. [Socio-economic problems of drug addiction in Ukraine and its impact on human health]. *Visnyk Vinnytskoho natsionalnoho medychnoho universytetu. T.22, №4. 752-759.* [in Ukrainian].

25. Shevchuk, O.M., Matat, Yu.I. (2024). Orhanizatsiino-pravovi zasady protydii narkozlochynnosti: mizhnarodnyi aspekt. [Organizational and legal principles of combating drug crime: international aspect]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Serii Pravo. Vypusk 84: chastyna 3. 228-235.* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.11.2024

УДК 343.973

DOI: 10.36550/2522-9230-2024-17-184-189

Кричун Юрій Анатолійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права та правоохоронної діяльності, адвокат

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

uriykrichun@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-9441-3003

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОНОВИХ ЯВИЩ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Стаття присвячена кримінологічній характеристиці фонових явищ у місцях позбавлення волі. Розглянуто поняття та різновиди фонових явищ злочинності. Охарактеризовано фонові явища, які становлять найбільшу загрозу дестабілізації обстановки в умовах позбавлення волі: алкоголізм, наркоманія, чифіризм, токсикоманія, психологічні вади засуджених осіб, їх агресивні та ауто агресивні дії, прояви кримінальної субкультури.

Акцентовано особливу увагу на проблемі вживання наркотиків у місцях позбавлення волі та визначено деякі її аспекти, до яких віднесено: передачу наркотиків у місця позбавлення волі, залежність та відмова від наркотиків, зростання випадків насильства та конфліктів та погіршення стану здоров'я. Запропоновано шляхи запобігання потрапляння наркотиків у місця позбавлення волі.

Зазначено про таке фонове явище у місцях позбавлення волі як чифіризм та звернуто увагу на складність у його

запобіганні. Визначено, що єдиним запобіжним заходом може бути лише інформаційно-роз'яснювальна робота, яка пояснює шкідливість для здоров'я вживання надмірної кількості надмірного чаю.

Наголошено, що найбільше увагу науковців привертає таке фонове явище як суїцид. Зауважено, що схильність до суїцидальних дій має бути об'єктом підвищеної уваги в установах позбавлення волі, а профілактика та попередження самогубств – пріоритетним напрямом у діяльності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. Запропоновано перелік заходів для зниження ризику самогубств серед засуджених у місцях позбавлення волі.

Привернуто увагу до такого фонових явища як кримінальна субкультура. Розкрито соціальну небезпеку цієї субкультури та запропоновано шляхи його запобігання.

Ключові слова: запобігання злочинності, засуджені, злочинність, кримінологічна характеристика, місця позбавлення волі, негативні явища, фонові явища.

Krychun Yu. CRIMINOLOGY CHARACTERISTICS OF BACKGROUND PHENOMENA IN PLACES OF DEPRIVATION OF WILL

The article is devoted to the criminological characteristics of background phenomena in places of deprivation of liberty. Concepts and types of background phenomena of crime are considered. The background phenomena that represent the greatest threat of destabilization of the situation in conditions of deprivation of liberty are characterized: alcoholism, drug addiction, drug addiction, drug addiction, psychological defects of convicted persons, their aggressive and self-aggressive actions, manifestations of the criminal subculture.

Special attention is focused on the problem of drug use in places of deprivation of liberty and some of its aspects are defined, which include: the transfer of drugs to places of deprivation of liberty, drug addiction and refusal, the increase in cases of violence and conflicts, and the deterioration of health. Ways to prevent drugs from entering prisons are proposed.

Such a background phenomenon in places of deprivation of liberty as chifirism was noted and attention was drawn to the difficulty in preventing it. It has been determined that the only preventive measure can be only informational and explanatory work, which explains the harmfulness to health of drinking excessive amounts of high-strength tea.

It is emphasized that such a background phenomenon as suicide attracts the greatest attention of scientists. It was noted that the tendency to suicidal actions should be the object of increased attention in institutions of deprivation of liberty, and the prevention and prevention of suicides should be a priority area in the activities of the staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine. A list of measures to reduce the risk of suicide among convicts in places of deprivation of liberty is proposed.

Attention is drawn to such a background phenomenon as a criminal subculture. The social danger of this subculture is revealed and ways to prevent it are suggested.

Key words: crime prevention, convicts, crime, criminological description, places of imprisonment, negative phenomena, background phenomena.

Постановка проблеми. Відомо, що кожне явище має своє коріння, яке породжує щось нове. У цьому аспекті злочинність не є винятком. Так, одним із головних факторів, що сприяють розвитку злочинності є існування таких негативних суспільних явищ, як «фонові явища». За своєю суттю вони є асоціальними явищами, що виявляються у відхиленнях від прийнятих норм і цінностей, і становлять загрозу для стабільності суспільних відносин. Фонові явища мають системний негативний вплив на всі аспекти суспільного життя, включаючи міжособистісні відносини, моральний стан та правопорядок у державі в цілому.

Існування у місцях позбавлення волі таких «фонових явищ» як алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, проституція, самогубство є одним із аспектів «пенітенціарної злочинності». Ці явища підлягають дослідженню з метою оцінки їх розмірів, ступеня мінливості, масштабу майбутніх проявів, а також для розробки відповідних заходів щодо запобігання, попередження та протидії таким проявам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню існування фонових явищ та їх запобіганню присвячені праці таких науковців як: Ю. М. Антоняна, О. М. Бандурки, Ю. В. Бауліна, І. Г. Богатирьова, І. Г. Боровика, В. В. Василевича, М. Ю. Валуйської, В. В. Голіни, О. М. Джузи, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюка, В. В. Коваленка, В. М. Кудрявцева, О. М. Литвинова, О. А. Мартиненка, Д. О. Назаренка, Ю. В. Нікітана, Б. М. Орловського, Л. С. Сміяна, М. І. Фіалки та інших. Разом з тим, визнаючи вагомий внесок зазначеної плеяди вчених у розв'язання вказаної проблеми, слід вказати на не приділення особливої уваги до питання фонових явищ у місцях позбавлення волі, що і визначає актуальність теми даної статті.

Метою статті є дослідження кримінологічної характеристики фонових явищ у місцях позбавлення волі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Злочинність – одне з найскладніших явищ, яке глибоко проникло в суспільне життя і стало невід'ємною частиною його функціонування. Паралельно зі злочинністю існують і «фонові явища», які хоч і не є злочином, проте взаємодіють з ним, створюючи сприятливе середовище та активно сприяючи йому. Ці явища проявляються у формі соціальних відхилень від прийнятих норм і цінностей, а також можуть загрожувати стабільності суспільних відносин.

На думку І. Г. Богатирьова, фонові явища – це асоціальні, деструктивні види поведінки, які сприяють формуванню особистості злочинця, мають детермінуюче значення у структурі криміногенної ситуації та виконують компенсаторну функцію соціальних інститутів, статусів, ролей [1, с. 70].

Зазначимо, що у кримінології існує традиційне розуміння різновидів фонових явищ злочинності. По-перше, це наркоманія (токсикоманія), що виявляється у хворобливому прагненні до вживання наркотичних речовин (психотропних і сильнодіючих речовин), що швидко і безповоротно впливають на

фізичне та моральне здоров'я; по-друге, алкоголізм, що розвивається внаслідок надмірного споживання алкоголю і також призводить до патологічної залежності й складно виліковної хвороби або ж звички; по-третє, це проституція, яка полягає в систематичному наданні особою свого тіла для задоволення сексуальних потреб інших осіб за матеріальну винагороду, що призводить до руйнування честі та гідності та отримання (перенесення) венеричних захворювань; по-четверте, це жебрацтво яке передбачає систематичне випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у інших осіб, порушуючи законні способи отримання доходів; по-п'яте, це бродяжництво (безпритульність), що передбачає постійне безпритульне блукання особи без сталого місця проживання, роботи та постійного джерела доходу, що стимулює її залучення до злочинної діяльності [7, с. 23-24]. За своєю природою зазначені явища є соціальними девіаціями («відхиленнями»), і мають тенденцію переростати у делінквентну поведінку, тобто таку, що зумовлюється наявністю цінностей і норм, що відхиляються від тих, які домінують у суспільстві [2, с. 311].

Відхилення у свідомості та поведінці людей, як правило, закладається поетапно. На стадії «первинної девіації» оточуючі не звертають уваги на певні відхилення в поведінці особи, а сам порушник не вважає себе «не таким, як всі», оцінює свої дії як належні. «Вторинна девіація» ж існує тоді, коли навколишня соціальна група відкрито визнає людину порушником норм моралі чи права. Це завжди проявляється у негативній реакції на її дії.

В кримінології негативні соціальні явища часто розглядаються як наслідок різноманітних факторів, таких як економічні труднощі, соціальна нерівність, відсутність доступу до освіти та медичної допомоги, психологічні та емоційні проблеми тощо. Важливо розуміти і аналізувати ці фактори для розробки ефективних стратегій боротьби з негативними соціальними явищами та підвищення якості життя в суспільстві.

Однією з найбільш вразливих соціальних груп є особи, засуджені до позбавлення волі. Більшість засуджених переживають сильний стрес через обмеження волі, втрату родинних зв'язків, можливість зіткнутися з насильством та інші проблеми в установі виконання покарань. Без належної підтримки та реабілітаційних програм їх інтеграція в суспільство після звільнення може бути дуже складною. Саме тому вкрай важливим є приділення уваги психологічній роботі з такими особами, підвищення рівня соціально-виховної роботи, стимулювання правослухняної поведінки.

Зазначимо, що в умовах закритого характеру мікросоціуму та достатньо жорсткого режиму життєдіяльності у місцях позбавлення волі склався особливий комплекс фонових явищ. Серед фонових явищ, що становлять найбільшу загрозу дестабілізації обстановки в умовах позбавлення волі є алкоголізм, наркоманія, чифіризм, токсикоманія, психологічні вади засуджених осіб, їх агресивні та ауто агресивні дії, прояви кримінальної субкультури [2, с. 311].

Коротко надамо характеристику найбільш поширеним фоновим явищам у місцях позбавлення волі.

Алкоголізм – це соціально негативне явище, яке проявляється у зловживанні алкоголем і призводить до вчинення кримінального правопорушення [1, с. 70].

Алкоголізм є тяжким захворюванням, що спричинене систематичним і тривалим зловживанням спиртними напоями, що характеризується залежністю від алкоголю та фізіологічною потребою у ньому. Проблема алкоголізму в установах позбавлення волі має трохи іншу картину, адже в мовах ізоляції від суспільства цілком раціональною є заборона спиртовмісних продуктів. Але, не дивлячись на заборону, алкоголь може потрапляти в колонії, де починає виконувати роль «валюти», а особи з алкогольною залежністю легко стають «знаряддям» тих осіб, що мають до нього доступ [2, с. 310-314].

Однією з найпоширеніших та взаємопов'язаних з проблемою алкоголізму у місцях позбавлення волі є проблема вживання наркотиків. Ця проблема має кілька аспектів:

1. Передача наркотиків у місця позбавлення волі. Незважаючи на суворий контроль, наркотики можуть потрапляти в установи через контрабанду. Це може спричинити серйозні проблеми з безпекою та загрожувати здоров'ю засуджених.

2. Залежність та відмова від наркотиків. Засуджені, які страждають від наркотичної залежності можуть стикатися зі складнощами при відмові від вживання наркотиків через відсутність підтримки та доступу до програм реабілітації.

3. Зростання випадків насильства та конфліктів. Суперечки через наркотики можуть призводити до насильства та конфліктів між засудженими, що ставить під загрозу загальну безпеку в установах.

4. Погіршення стану здоров'я. Вживання наркотиків призводить до погіршення фізичного та психічного здоров'я засуджених, підвищення ризику захворювань та інших негативних наслідків.

Вважаємо, що з метою запобігання потрапляння наркотиків у місця позбавлення волі необхідно здійснювати ефективний контроль під час одержання посилок засудженими, забезпечувати доступ до програм профілактики та лікування залежностей, а також проводити просвітницьку діяльність щодо ризиків, пов'язаних з наркотиками та їх наслідками.

Притаманним для місць позбавлення волі є таке фонове явище як чифіризм – вживання чаю високої концентрації [3, с. 103]. Інколи вживають кавову гущу (кавовий кисіль). Така токсикоманія найчастіше виникає в закладах закритого типу, де доступ до наркотиків обмежений. Залежність характеризується сильними болями голови, які знімаються тільки кофеїном, а також напруженістю м'язів, дратівливістю, тривогою, поганим настроєм і втомою.

Чифір замінює засудженим алкоголь та наркотики, а також є своєрідним ритуалом приєднання до «спільноти» засуджених до позбавлення волі [2, с. 312]. Вживання чифіру, завдяки вмісту в ньому значної кількості алкалоїдів, викликає ейфорію, зміну світосприйняття, що тягне за собою неадекватність розуміння дійсності, а в результаті вчинення правопорушень. Чай є ще одним засобом маніпулювання тими, хто має патологічну залежність [2, с. 312].

Щодо запобігання чифіризму, то складність полягає в тому, що у відповідності до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [9] засуджені можуть без обмежень зберігати при собі чай. Тому в даному випадку запобіжним заходом може бути лише інформаційно-роз'яснювальна робота, що пояснює шкідливість для здоров'я вживання надмірної кількості надміцного чаю.

У місцях позбавлення волі наявні прояви агресивних та аутоагресивних дій, що обумовлені специфікою поведінки засуджених, усвідомленою стратегією вирішення конфліктів, що виникають на ґрунті суперництва, спонтанності, емоційності, індивідуалізму осіб. Найбільше увагу науковців привертає суїцид – свідоме позбавлення себе життя.

Схильною до суїцидальної поведінки є особистість, яка сформована в результаті порушення соціалізації, яка має причини або вже наявні суїцидальні ознаки, що виражаються як внутрішньо (суїцидальні думки, уявлення, переживання, суїцидальні задуми й наміри), так і зовнішньо (суїцидальні дії: суїцидальна спроба й завершений суїцид) [10, с. 174].

Як слушно зауважує І. М. Копотун, самогубство засуджених – одна з найсерйозніших проблем у діяльності установ виконання покарань закритого типу, оскільки вони можуть не лише негативно позначитися на оперативній обстановці, а й дезорганізувати діяльність установи, чинити тиск на засуджених і навіть співробітників установ виконання покарань та викликати широкий суспільний резонанс, оскільки життя людини трагічно обривається нерідко з вини адміністрації установи [4, с. 597].

Суїциди створюють нездорову психологічну атмосферу, дестабілізують дисципліну в колонії. Схильність до суїцидальних дій має бути об'єктом підвищеної уваги в установах позбавлення волі, а профілактика та попередження самогубств – пріоритетним напрямом у діяльності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України [8], ефективність якої залежить у першу чергу від чіткої та злагодженої діяльності всіх структур та служб установ виконання покарань і слідчих ізоляторів.

Вважаємо, що з метою зниження ризику самогубств серед засуджених необхідно вживати таких заходів як: надання психологічної підтримки, особливо тим, хто має високий ризик самогубства; реалізація програм з профілактики самогубств, які включають тренінги зі зниження стресу та підтримки психічного здоров'я; проведення систематичного моніторингу засуджених, які знаходяться у високому ризику, з метою попередження негативних наслідків; забезпечити безпечні та сприятливі умови утримання, що сприятиме психологічному та емоційному благополуччю засуджених.

Ще однією проблемою перебування засуджених в ізоляції від суспільства є сексуальні девіації. З точки зору медицини сексуальні девіації (парафілії, аберації, статеві, сексуальні перверсії) – це хворобливі порушення спрямованості статевого потягу та способів його задоволення, що вказує на пріоритетність методів і засобів досягнення статевих відчуттів. Загалом сексуальні девіації зводяться до таких основних видів: транссексуалізм, лесбіянство і гомосексуалізм, асексуалізм, мазохізм, садизм та педофілія [6, с. 192].

Специфічним тюремним злочинством з високим рівнем латентності є насильницький гомосексуалізм. Особи, які піддаються цьому, як і ті, хто вступає в гомосексуальні зв'язки добровільно, як правило, розумово відсталі, помічені в дворушництві, крадіжці речей або продуктів харчування в інших засуджених, просто слабкі за характером і фізично нездатні протистояти загрозам і насильству, утворюють строго ізольовану групу «відкинутих», або так званих опущених. Туди ж входять особи, які вчинили сексуальні злочини проти дітей та підлітків, їх вбивства, нанесення їм тілесних ушкоджень [5, с. 201-202].

Окрім зазначеного вище, в установах виконання покарання спостерігається таке фонове явище, як кримінальна субкультура, тобто спосіб життєдіяльності осіб, що об'єдналися в кримінальні групи і котрі дотримуються певних законів і традицій.

Кримінальна субкультура, як одна з агресивних субкультур, має природну схильність до агресивної поведінки. Вона проникає в офіційну культуру, руйнуючи її, знецінюючи цінності та норми, впроваджуючи власні правила поведінки та символи. Кримінальна субкультура явно демонструє неповагу до законів і прав людини, пропагує цинізм, жорстокість та аморальність, особливо серед молоді.

Основою кримінальної субкультури є цінності, норми, традиції та різноманітні ритуали злочинців, які об'єднуються в чужі громадянському суспільству групи. Ці групи відображають особливості різних вікових та інших соціальних груп населення у спотвореному вигляді. Соціальна небезпека цієї субкультури полягає в її здатності викривляти соціальну адаптацію, сприяючи перетворенню вікових, економічних та національних конфліктів у кримінальні, а тому вона є потужним механізмом, що сприяє поширенню злочинності.

Зауважимо, що деякі субкультурні прояви знаходяться під нормативною забороною. Зокрема, відповідно до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, засудженим заборонено наносити собі або іншим особам татування, вживати нецензурні та жаргонні слова, давати і присвоювати прізвиська тощо [9].

Вважаємо, що противагою субкультурі має стати морально-естетична робота з засудженими,

побудована на найвищих досягненнях людства. З метою запобігання такого фонового явища злочинності як кримінальна субкультура необхідно нейтралізувати вплив носіїв кримінальної субкультури («злочинців в законі» і їх найближчого оточення) на «новоприбулих» засуджених, які одразу підпадають під їх тиск, шляхом підірвання авторитету лідерів кримінального середовища, а також формування у громадян певного негативного відношення до антигромадської субкультури.

Висновки. У підсумку слід зазначити, що усі фонові явища пов'язані між собою і проявляються там, де має місце відхилення від усталеного світогляду, моральних та духовних цінностей. Контигент засуджених піддається специфічному набору негативних явищ (чифіризм, кримінальна субкультура, аутоагресія), проте є й такі, що закладаються ще до перебування в установах виконання покарань (зокрема, схильність до шкідливих звичок (алкоголь, наркотики)).

Безпосереднім органом, на яке покладається завдання щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань є Державна кримінально-виконавча служба України [8]. Саме її діяльність повинна спрямовуватись на виявлення, усунення або нейтралізацію негативних явищ, що породжують злочинність. Вважаємо, що головним завданням як дослідників в галузі кримінології, так і персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України має бути ефективна протидія визначеним явищам, що ґрунтується на системній, комплексній, побудованій на нерозривному зв'язку теорії та практики роботи по вихованню високоморальних цінностей у кожній засудженій особі, створення соціальних та економічних умов для розвитку її позитивних якостей, гарантована державою доступності необхідної допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Богатирьов І.Г. Кримінологія : підручник. Київ : ВД Дакор, 2019. 352 с.
2. Валуйська М.Ю. Фонові явища злочинності та засоби протидії їм в умовах місць позбавлення волі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 5. С. 310–314.
3. Валуйська М.Ю., Сухно А.В. Чифіризм як фонове явище злочинності у місцях позбавлення волі. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 15–16 лютого 2019 р.* Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. 102-104.
4. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія) : посібник / за ред. О.М. Джужі. Київ : НАВС, 2013. 620 с.
5. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І.М. Даньшин, В.В. Голіна, М.Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В.В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х.: Право, 2009. 288 с.
6. Кушпін В.П. Сексуальні девіації як об'єкт кримінологічного аналізу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія. Юридичні науки*. 2014. № 810. С.190-194.
7. Орловський Б.М. Різновиди фонових явищ злочинності у кримінологічній науці. *Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова*. 2019. С. 23-25.
8. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 черв. 2005 №2713-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#n92>
9. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань: Наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2018 № 2823/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>
10. Сова М.О., Маргінішин В.В. Профілактика суїцидальної поведінки в умовах відбування покарання серед засуджених. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 4. С. 173-178.

REFERENCES:

1. Bohatyrov, I.H. (2019). *Kryminolohiia*. [Criminology]. Pidruchnyk. 352. [in Ukrainian].
2. Valuiska, M.Iu. (2014). Fonovi yavyshta zlochynnosti ta zasoby protydii yim v umovakh misty pozbavlennia voli. [Background phenomena of crime and means of combating them in prisons]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 5. 310–314. [in Ukrainian].
3. Valuiska, M.Iu., Sukhno, A.V. (2019). Chyfiryzm yak fonove yavyshe zlochynnosti u mistsiakh pozbavlennia voli. [Chifirism as a background phenomenon of crime in places of imprisonment]. *Pravova derzhava: istoriia, suchasnist ta perspektyvy formuvannia v Ukraini: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Uzhhorod, 15–16 liutoho 2019*. 102-104. [in Ukrainian].
4. Dzhuzha, O.M. (Ed.) (2013). *Kryminolohichni zasady zapobihannia zlochynam v ustanovakh vykonannia pokaran Ukrainy (penitentsiarna kryminolohiia)*. [Criminological principles of crime prevention in penal institutions of Ukraine (penitentiary criminology)]. Posibnyk. 620. [in Ukrainian].
5. Holina, V.V. (Ed.), Danshyn, I.M., Valuiska, M.Iu. (2009). *Kryminolohiia: Zahalna ta Osoblyva chastyny*. [Criminology: General and Special parts]. Pidruchnyk 2-he vyd. pererob. i dop. 288. [in Ukrainian].
6. Kushpit, V.P. (2014). Seksualni deviatcii yak obiekt kryminolohichnoho analizu. [Sexual deviations as an object of criminological analysis]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriia. Yurydychni nauky*. №810. 190-194. [in Ukrainian].
7. Orlovskiy, B.M. (2019). Riznovydy fonovykh yavyshech zlochynnosti u kryminolohichnii nauksi. [Varieties of background phenomena of crime in criminological science]. *Materialy 74-yi naukovoï konferentsii*

profesorskovykladatskoho skladu i naukovykh pratsivnykiv EPF Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova (m. Odesa, 27–29 lystopada 2019). 23–25. [in Ukrainian].

8. Pro Derzhavnu kryminalno-vykonavchu sluzhbu Ukrainy. (2005, June 23). [On the State Penitentiary Service of Ukraine]. *Zakon Ukrainy №2713-IV*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#n92> [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia Pravyl vnutrishnoho rozporiadku ustanov vykonannia pokaran. (2018, August 28). [On approval of the Rules of Internal Regulations of Penal Institutions]. *Nakaz Ministerstva yustytzii Ukrainy №2823/5*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text> [in Ukrainian].

10. Sova, M.O., Martinishyn, V.V. (2016). Profilaktyka suitsydalnoi povedinky v umovakh vidbuvannia pokarannia sered zasudzhenykh. [Prevention of suicidal behavior in prison conditions among convicts]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Vypusk 4*. 173-178. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.11.2024